

„Ik hoop dat het boek iets losmaakt bij de lezers”

Een dezer dagen rolt bij Drukkerij-Uitgeverij Bronsema BV in Leek een bijzonder boek van de persen. Nadat enkele jaren geleden „Rond Terpen en Brinken” bij dezelfde uitgever verscheen, dat in vogelvlucht het wel en wee van 't Westerkwartier en Noorderveld beschreef, is men er vanuit Tolbert in geslaagd andermaal een brok dorps historie samen te vatten. Een karwei dat trouwens niet zomaar eventjes werd geklaard. Aan de totstandkoming ervan is door een speciale commissie ruim vijf jaar intensief en vol overgave gewerkt. Grote initiatiefnemer van het „projekt” is de Tolberter Bralt Hovinga, die in het verschijnen van „Tolbert, het Oalerliek Dörp” een stukje levenswerk afgerond ziet. Van de totale oplage van 1500 exemplaren werden bij voorintekening inmiddels al 1000 stuks verkocht. Om het kostbare projekt mogelijk te maken ontving men subsidie van het Kammingafonds en het Anjer-fonds, terwijl de Rabobank in Leek eveneens faciliteiten verleende, waardoor het geheel uiteindelijk toch gerealiseerd kon worden.

Het idee voor een boek over Tolbert is ontstaan bij de dorpsvereniging Oldebert. Daar had men het boekje gezien dat bij de Europese Bibliotheek te Zaltbommel over Leek was verschenen. Zoiets zou ook over Tolbert moeten verschijnen. Er is toen een commissie gevormd, bestaande uit vijf leden, waarvan nu nog drie actief bij de wordingsgeschiedenis betrokken zijn. Al gauw kwam de commissie tot de overtuiging dat een boek over Tolbert meer moest zijn dan alleen maar een verzameling foto's. Er moest ook een tekst bij geschreven worden. Daarmee kwam de commissie op één lijn te liggen met Bralt Hovinga, die al heel wat materiaal over Tolbert verzameld had. Dat moest allemaal nog geordend worden, vermeerderd en gewogen. „Ik was daarom heel blij met die commissie,” zegt Hovinga nu. Voor het eerst kwam men samen in oktober 1978. Naar aanleiding daarvan kwam er een stukje in deze krant, waarin de verwachting werd uitgesproken dat wellicht binnen een jaar publikatie een feit zou zijn. Dat lijkt nu een boutespraak, maar de bedoeling ervan was vooral belangstelling bij de mensen te wekken. Merkwaaardigerwijs viel het aantal reacties wat tegen. Intussen zorgden die reacties wel voor een betere entree bij terzake deskundige instellingen en personen. Vrijwel meteen in het begin kwam Harke Meek, lid van de commissie, met een grote verzameling foto's.

Zo was vrij snel een solide basis aanwezig om verder te gaan. De hoeveelheid materiaal maakte weldra duidelijk dat de oorspronkelijke streefdatum niet gehaald zou kunnen worden.

Intussen moest met serieus archiefonderzoek worden begonnen. Men bezocht het rijksarchief te Groningen en Assen. Vooral kwam men natuurlijk terecht bij het gemeente-archief van Leek. Hovinga wil vermeld zien dat hij buitengewoon veel medewerking heeft ondervonden van de betreffende ambtenaren. Het archief intussen was maar moeilijk toegankelijk; er was geen trefwoordenregister of i.d. dat de ingang tot het materiaal vergemakkelijkte. Dat kwam er pas na twee jaar. Hovinga keek op het gemeente-archief bijna 20.000(!) brieven door aan de hand van zo'n 1000 inhoudsopgaven. Van alle notities betreffende Tolbert heeft Hovinga een uittreksel gemaakt, dat uiteindelijk het karakter van een dorpsarchief voor Tolbert heeft gekregen.

Alle korrespondentie tussen 1811 en 1919 werd in een map gedaan en zo ontstond een compleet archief met stukken van belang voor het onderwerp waarmee Hovinga c.s. bezig waren. Leden van de commissie bezochten mensen om authentieke verhalen te noteren die daarna weer gewogen en gesorteerd moesten worden.

„Ik heb het boek vooral bekeken als een verzamelboek van alles wat hier en daar in boeken over Tolbert stond vermeld,” aldus Hovinga. „Dat is nu teruggebracht in één boek en dat vind ik de moeite waard.”

Nadat het materiaal waaruit het boek over Tolbert is opgebouwd bijeen was, werd de journalist Frederik L. van Tuinen van deze krant benaderd met het verzoek

Archieven

Bralt Hovinga nam ruim vijf jaar geleden het initiatief een boek over Tolbert uit te geven.

de tekst in één vorm te willen gieten. Hij heeft materiaal samengevat, opnieuw geordend, kortom, zoals Bralt Hovinga het uitdrukt, „hij heeft alles van a tot z over de kop gehaald.” Bralt Hovinga deelt met betrekking tot het onderzoek nog mee dat mevr. Rietje Holwerda-Bulthuis voor het archiefwerk van groot belang is geweest, „zij heeft alle onderzoek keurig uitgevoerd.”

De vorm

Uiteindelijk werd **Tolbert, Het Oalerliek Dörp** een boek van ruim 160 pagina's, rijk geïllustreerd en uitgevoerd in een kloek formaat van 22 bij 31 cm. „Wij hebben geprobeerd een kwalitatief goed boek te maken, ook wat de vorm aangaat,” zegt Hovinga, die er meteen bij vertelt dat hij papier en omslag heel belangrijk heeft gevonden. „Wij doen er alles aan dat het boek over 25 jaar nog door iemand in de hand genomen kan worden.” Vandaar dat stevig papier. Voorts is het boek gebonden in katernen, zodat de zaak na lezing niet meteen uit elkaar valt. De vormgeving was in handen van Bert Gort, voor de lezers van deze krant geen onbekende. Hij heeft onder meer erg mooie boeken gemaakt over Jetser en Bulder, die enkele jaren geleden terecht geprezen werden.

De zeer vele illustraties zijn door Bert Gort deskundig over de pagina's verdeeld. Zo ontstonden zeer fraaie bladspiegels waarnaar het een lust is te kijken. De kwaliteit van de afbeeldingen is vaak goed; waarbij bedacht moet worden dat veel materiaal uit krantefoto's bestond.

„Misschien begint het boek bij de lezers iets los te maken; er is tot dusver in Tolbert praktisch niets aan streekgeschiedenis gedaan,” aldus Hovinga die er aan toevoegt dat hij blij is met het feit dat hij zijn verzameling ansichtkaarten ten nutte kon maken voor het onderhavige boek. „Zo gaat wat je verzamelt weer terug naar het dorp.” Mooi meegenomen is verder dat in het boek het verzamel materiaal blijvend plaats heeft gevonden.

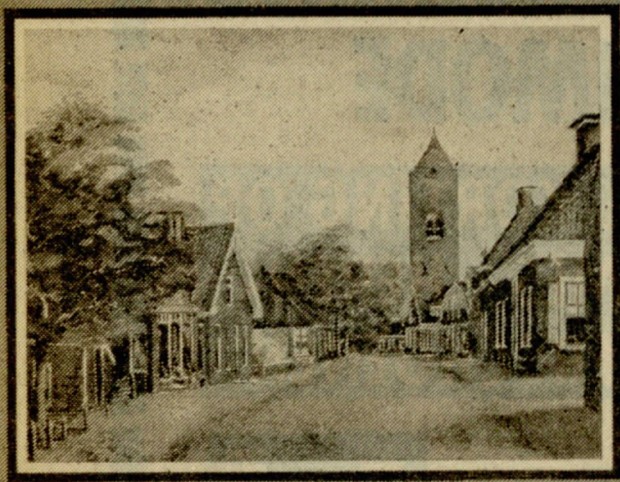
Trots

Voor Bralt Hovinga breken na gereedkoming van het boek hopelijk betere tijden aan. De Tolberter stond de laatste jaren met het boek op en ging ermee naar bed. Perfectionist als hij is bezorgde de samenstelling van het geheel hem talloze slapeloze nachten. Hij werd op 10 december 1937 in -hoe kan het anders- Tolbert geboren en beleefde alle latere veranderingen in het dorp bewust mee. Momenteel woont en werkt hij in Leek, waar hij in z'n zorg voor het boek volledig bijgestaan werd door z'n echtgenote. Hovinga beschouwt het boek wel als z'n eerste en enige publikatie.

Waar hij trots op is, is dat uit het onderzoek voor het boek een dorpsarchief voor Tolbert is ontstaan. Hij vindt dat een blijvend resultaat tot stand is gekomen. Hij vindt tevens dat het dorpsarchief eigenlijk in Tolbert zou moeten worden ondergebracht; momenteel zit het materiaal in het gemeente-archief van Leek.

Als een soort afsluitende boodschap vindt Bralt Hovinga tenslotte dat de inwoners van Tolbert meer zouden moeten vastleggen over hun eigen geschiedenis. Wanneer dan over wie weet hoeveel jaar een tweede boek over Tolbert geschreven zal worden is het materiaal voorhanden. Want nu was het onderzoek moeilijk en tijdrovend.

Het Oalerliek Dörp

Historie van het oudste dorp van Vredewold

Het boek werd voorzien van een fraai omslag in vierkleuren druk.